

Wstęp

Współcześnie rozumiany wolontariat umiejscawiany jest przez większość badaczy i analityków w polskim kalendarzu historycznym jako zjawisko społeczne występujące w Polsce po transformacji systemowej 1989 roku. Jego geneza w narodowej świadomości sięga jednak znacznie wcześniej. Czasy zaborów i walki o niepodległość, doświadczenia dwóch wielkich wojen, w końcu walka z systemem totalitarnym ukształtowały Polaków jako naród solidarny, ofiarny oraz gotowy do poświęceń w imię największych wartości.

Wyzwaniem w czasach pokoju i stabilizacji zarówno ekonomicznej, jak i społecznej jest dla instytucji odpowiedzialnych za funkcjonowanie państwa oraz dla organizacji społecznych kształtowanie wśród obywateli postaw świadomego, dobrowolnego angażowania się w działania służące wzmacnianiu więzi społecznych i rozwojowi postaw obywatelskich oraz altruistycznych. Organizacje pozarządowe, ruchy samopomocowe obywateli trwale wpisały się w naszą narodową tradycję. Polskie organizacje solidarnie niosą pomoc na całym świecie w sytuacjach kryzysowych lub zagrażających pokojowi. Od zawsze zabiegaliśmy jako naród o wolność i swobody obywatelskie. Współpracowaliśmy i pomagaliśmy sobie wzajemnie, w praktyce realizowaliśmy idee solidarności międzyludzkiej. W tym kontekście nie może dziwić, że to właśnie w naszym kraju powstał ruch społeczny „Solidarność”, w który zaangażowały się miliony Polaków, w znacznym stopniu przyczyniając się do upadku żelaznej kurtyny w 1989 roku. Rok ten stanowi także umowną datę początku procesu transformacji systemowej w Polsce i związanej z nią systematycznej budowy społeczeństwa obywatelskiego. Społeczeństwo obywatelskie jest rozumiane nie tylko jako szereg oddolnych inicjatyw podejmowanych spontanicznie przez obywateli, ale także jako zjawisko tworzenia i wzmacniania sektora organizacji pozarządowych, działających w wielu sferach aktywności społecznej. Nierozerwalnie związane z funkcjonowaniem społeczeństwa obywatelskiego jest zjawisko rozwijania wolontariatu, zarówno w organizacjach pozarządowych, jak i w sferze instytucji publicznych.

Na przestrzeni blisko trzydziestu lat udało się zbudować solidne podwaliny wolontariatu, zrealizować szereg programów, zgromadzić wiele cennych doświadczeń. Zdefiniowano również bariery i deficyty utrudniające drogę do pełnej „obywatelskości” Polaków. Jednym z istotnych zdiagnozowanych problemów jest wciąż niski poziom zaangażowania Polaków w wolontariat w porównaniu z większością państw Zachodu.